

слуг у сфері сільського зеленого туризму, сприяння громадським ініціативам, які в подальшому мають призвести до залучення відповідних інновацій у вказаний вид діяльності; сприяння здійсненню місцевих, регіональних, державних і міжнародних програм, спрямованих на підтримку сільського зеленого туризму в Україні.

Отже, можна стверджувати, що проблеми розвитку сільського зеленого туризму в Україні виникають як на державному, так і на галузевому, регіональному та локальному рівнях. І першочерговою проблемою, на нашу думку, є саме відсутність відповідного нормативного регулювання у цій царині, що в подальшому тягне за собою відсутність державних програм підтримки особистих селянських господарств, що надають туристичні послуги, та низький рівень інновацій у зазначену діяльність. У свою чергу, важливу роль відіграють також регіональні органи виконавчої влади, які мають розвивати цей вид туризму у межах реалізації стратегії соціально-економічного розвитку відповідних територій. Безумовним чинником вдалого розвитку сільського зеленого туризму на ряду з відповідним правовим регулюванням та залученням у зазначену діяльність інновацій виступає реклама та інформаційні видання, що дозволять сільському зеленому туризму стати потужним чинником відродження сільських територій.

Розгон О. В.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
провідний науковий співробітник НДІ
правового забезпечення інноваційного роз-
витку НАПрН України, Україна,
<https://orcid.org/0000-0001-6739-3927>*

ЗАСТОСУВАННЯ КЛАСТЕРНОГО ПІДХОДУ ДЛЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ОТГ

Актуальним питанням для представників агросектору є упровадження *енергоефективних технологій* через використання сонячної електростанції в теплицях та на об'єктах зрошення, оскільки

ки вони сприяють дотриманню температурних вимог, відповідної вологості під час зберігання сільськогосподарської продукції. Крім цього, сонячна електростанція дуже надійна, не вимагає великого обслуговування та економічно вигідна для ОТГ, оскільки вона виробляє електроенергію цілий рік, а енергія сонця, яка трансформована в електричну енергію може накопичуватися акумуляторами.

Проблема належного виконання *територіальною громадою* своїх функцій безпосередньо пов'язана з питаннями наповнення бюджету ОТГ, формування фінансових ресурсів, достатніх для забезпечення сталого соціально-економічного розвитку відповідних територій. У цьому аспекті виникає нагальне питання щодо умов здійснення *господарської діяльності* в межах об'єднаних територіальних громад [1, с. 33].

Кластери на сьогодні вважаються однією з найефективніших форм організації інвестиційно-інноваційних процесів, а також є дієвою *формою розвитку як окремого регіону*, так і країни в цілому [2, с. 229]. Тому, враховуючи загальний потенціал розвитку територій громад, пропонуємо для сприяння господарської діяльності в межах ОТГ такий напрям, як інноваційний розвиток (кластеризація).

Соціально-економічній розбудові територій ОТГ сприяє підприємництво, а кластерні структури є організаційними чинниками забезпечення цього процесу.

Кластер — це територіально-галузеве добровільне об'єднання підприємств, які тісно співпрацюють із науковими установами й органами місцевої влади з метою підвищення конкурентоздатності власної продукції та економічного зростання регіону [3, с. 104].

У найближчій перспективі найпотужнішим чинником оптимізації мережі та організаційно-економічного механізму функціонування базової комунальної та соціально-культурної інфраструктури залишиться включення відповідних заходів до обласних і місцевих програм підвищення економічної *спроможності територіальних громад* (насамперед, у межах комплексної діяльності з поживлення процесів *кластеризації* сфери обслуговування населення та суб'єктів господарювання, стимулювання індустрії високотехнологічних послуг і капіталізації інноваційних активів, туризму і рекреації [4].

Зауважимо, що застосування кластерного підходу сприятиме не тільки розвитку ОТГ, а й розвитку та диверсифікації бізнесу на його території.

У Стратегії розвитку Мереш'янської міської об'єднаної територіальної громади до 2027 року однією зі *стратегічних цілей* установлено *економічний розвиток громади*, що відповідає стратегічним та операційним цілям Стратегії розвитку Харківської області на 2021–2027 роки. Зазначимо, що у Стратегії розвитку Харківської області на 2021–2027 роки в межах стратегічної цілі «Побудова конкурентоспроможної та смарт-спеціалізованої просторової економіки з високою доданою вартістю» визначено в тому числі оперативну ціль — підтримка розвитку малого та середнього бізнесу, до завдань якої віднесено залучення малого та середнього бізнесу до регіональних смарт-спеціалізованих *кластерних структур*.

Оскільки кластери є фундаментом інноваційної економіки і формою ведення господарської діяльності, то вирішення *енергетичних питань* є одним із ключових завдань, які постають перед українською економікою [2, с. 230].

Так, упровадження енергоефективних технологій через Енергетичний кластер відбувається на території Мереш'янської міської об'єднаної територіальної громади (Харківська область).

Мереш'янська ОТГ є підписантом форми членства в М4ЕГ (Ініціатива «Мери за економічне зростання») у межах Енергетичного кластера. ОТГ прагне до самостійного виробництва енергії, якою зможе задовольнити енергетичні потреби підприємств, комунальних установ, житлового сектору тощо на території громади. На її території впроваджуються сучасні альтернативні джерела енергії. Так, наприкінці 2018 р. на території Мереш'янської ОТГ підприємство ТОВ «Альтернатів Енерджі Сорсес Солар» (AES SOLAR) розпочало будівництво сонячної електростанції, потужність якої складає 3,9 МВт. Промислову наземну сонячну електростанцію потужністю 3,9 МВт введено в експлуатацію в 2019 році. Електростанція розпочала виробництво і продаж електроенергії з 01.04.2019 р. За 2019 рік вироблено та реалізовано 4687, 512 тис. кВт/год. електроенергії (сонячна електростанція) [5, с. 48].

На наше переконання, основними напрямками діяльності цього кластера є: розробка та реалізація програм і стратегій регіонально-

го розвитку в контексті теми енергоефективності; реалізація принципів сталого розвитку на території ОТГ через розвиток інфраструктури та зростання загальної конкурентоспроможності тощо.

Так, функціонування на території ОТГ цього кластера забезпечує виконання цілей сталого розвитку: 8 «Сприяння поступальному, всеохоплюючому та сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх» і 9 «Створення стійкої інфраструктури, сприяння всеохоплюючій і сталій індустріалізації та інноваціям» (Указ Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» від 30.09.2019 р. № 722/2019).

Створення в регіонах кластерів на базі підприємств *електроенергетики* та низки інших галузей дозволить отримати такі переваги: підвищення конкурентоспроможності учасників кластера за рахунок упровадження комплексного підходу до енергозбереження, скорочення втрат енергоресурсів і, відповідно, підвищення на цій основі конкурентоспроможності регіонів та країни в цілому; забезпечення міжгалузевої кооперації та узгодженості; підтримка інтересів усіх учасників, зокрема при взаємодії з регіональними та державними органами влади [6].

Можливо, найбільш простим і зрозумілим ефектом від діяльності кластера є зниження витрат за рахунок ефекту масштабу, що виявляється при кооперації виробників і споживачів. Цей ефект використовується і поза кластерними утвореннями, однак глибина координації, тісні партнерські зв'язки учасників дозволяють отримати значно більше користі у стислий термін. Кластер надає підприємцям нові можливості та переваги для систематизації проблем, які виникають, вибору шляхів їх подолання. Спільна дія учасників кластера дозволяє забезпечувати підприємствам більший зиск порівняно з тим, який би вони могли отримувати, якщо б працювали відокремлено один від одного (синергічний ефект) [7, с. 9].

Отже, формування ефективних інноваційних ланцюгів за рахунок створення енергетичного кластера на території ОТГ є одним із напрямів забезпечення сталого розвитку ОТГ. Забезпечення діяльності енергетичного кластера підвищує конкурентоспроможність продукції суб'єктів господарської діяльності на території ОТГ і

здатність вийти на зовнішні ринки, інвестувати кошти в удосконалення традиційних джерел енергії.

Список використаних джерел:

1. Глібка С. В., Кохан В. П. SWOT-аналіз здійснення господарської діяльності об'єднаними територіальними громадами: правовий аспект. Стан господарської діяльності окремих об'єднаних територіальних громад Харківської області: науково-практичний посібник / за заг. ред. С. В. Глібка, Ю. В. Георгієвського, Н. М. Внукової. Харків: Право, 2020. Розд. 1. С. 33.

2. Поліщук О. А., Поліщук О. Т. Концептуальні основи створення кластеру відновлювальної енергії Вінницького регіону. *Економіка і організація управління*. 2016. № 4(24). С. 229–236.

3. Портер М. Кластеры и конкуренция. Новыепрограммы для компаний, урядов и организаций. *Местное самоуправление*, 2005. № 2 (март-апрель). С. 104–119.

4. Богуш, Л. Г.. Соціальна інфраструктура об'єднаних громад України: підходи до розвитку. *Актуальні проблеми економіки*, 2016. № 9. С. 182.

5. Глібка С. В., Внукова Н. М., Розгон О. В. Аналіз стану господарської діяльності в межах Мерэф'янської міської об'єднаної територіальної громади. Стан господарської діяльності окремих об'єднаних територіальних громад Харківської області: науково-практичний посібник / за заг. ред. С. В. Глібка, Ю. В. Георгієвського, Н. М. Внукової. Харків: Право, 2020. Розд. 2. С. 48.

6. Биркович Т. І. Особливості формування енергетичних кластерів: зарубіжний та вітчизняний досвід. *Економіка та держава*, 2012. № 10. С. 96–98. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2012_10_28.

7. Марченко Г. В. Кластерный подход к экономическому развитию регионов. *Современные тенденции развития региональной экономики*. Материалы конференции 11–12 мая 2006 р. Ульяновск: Рейтинговое агентство «Эксперт РА», 2006. С. 9.